

«Ақмола обласы білім басқармасының Жақсы ауданы бойынша бөлімі
Лозовое ауылының жалпы орта білім беретін мектебі» КММ

ҚАРАЛДЫ

Директордың тәрбие ісі
жөнендегі орынбасары

Жаснива Т.Ж.
Жағ
« » 2025 ж.

КЕЛІСІЛДІ

АӘК әдіскері

Бейсанов МК
Бейсанов
«02» 03 2025 ж.

БЕКІТЕМІН

мектеп директорының м.а.

Журавецкая И.А.
Журавецкая
«02» 09 2025 ж.

«Тоғызқұмалақ» спорт секциясын жоспарлау
2025 – 2026 оқу жылына арналған
Планирование спортивной секции «Тоғызқұмалақ»
на 2025 – 2026 учебный год

Мұғалім

Учитель: Оразалин Д.К.

Сағат саны

Количество часов: 68 часа

Түсінік хат

«Тоғызқұмалақ» үйірмесіне арналған бағдарламасы
Сыныбы: 6 «а»

Авторлар: Шотаев М., Қаз. Рес.-ның «тоғызқұмалақ» федерация президенті Байменов Ә.,
Қаз.Рес.-ның «тоғызқұмалақ» Әлем чемпионы Айдос Санжар, Шәріпов С.

Тарихына шолу: Тоғызқұмалақ – қазақта кең тараған, өте қызықты, ойлы ойын. Қаратау қазбаларының арасынан табылған тас «қазан» осы тоғызқұмалақты еске салады. Бұл ойын Қазақстанда, Монғолияда, Қарақалпақстанда, Өзбекстан қазақтарның арасында, алыс шетел Қазақстанның арасында қатты дамыған.

Бұл бас шынықтыратын ойынды біздің ұлттық «Тоғызқұмалақ» десе болғандай. 162 таспен ойналатын осы бір ойлы ойынның жоғалып кетпеуіне кезінде академик-жазушы Мұхтар Әуезов, халық артисі Қалибек Қуанышбаев, техника ғылымының кандидаты М. Ибраев пен шахматшы Е.Браундардың сіңірген еңбектері өте зор.

Тоғызқұмалақтан алғашқы республикалық жарыс 1948 жылы өткізіліп, жарысқа халық ойынының шеберлері Абайдың немересі Ысқаков (Семей), Андамас Жөкеев (Қарағанды), Оспан Қаржауов (Семей), Шорман Өтегенов (Жамбыл) сияқты тоғызқұмалақшылар қатысты.

Республиканың тұңғыш чемпионы Ш.Өтегенов болды. 1948-1960 жылдар аралығында Қазақстан аймағында көптеген біріншіліктер өтті. Осы кезеңдерде қатарынан алты жыл бойы Жамбыл облысының өкілі Рахымбай Ахмамбетов бірінші орынды жеңіп алып отырды. Кейін көп жылдар бойы бірінші орынды В. Поляков пен Қасымов алма кезек жеңіп алып отырды.

Халқымыздың кемеңгер ақыны Абай кезінде тоғызқұмалақтың аса шебер ойыншысы болған.

Негізге алынады: Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министірлігі

Мақсаты:

1. Тоғызқұмалақ ойынын туралы жалпы түсінік беру және ойнау ережелерін үйрету.
2. Оқушыларға халқымыздың ұлттық спорт ойынын үйрете отырып дүние танымын кеңейту, ой-өрісін дамытуға ықпал ету.
3. Белсенділігі мен қызығушылығын арттыру, ежелден келе жатқан 4000 жылдық тарихы бар ұлттық ойынды қастерлеуге және жалғастыруға тәрбиелеу.

Міндеті:

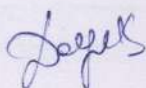
- Жаңа материалды меңгерту.
- Құрал жабдықтар интерактивті тақта жабдықтары, тоғызқұмалақ тақталары, сызбалары.
- Арнайы тақтада екі адам арасында ойналады;
- Жүріс ойыншылар тарапынан кезектесіп жүріледі;
- Жүрістің кімнің жасайтынын жеребемен немесе қарсыластардың келісімен анықталады;
- Тоғызқұмалақ ойынында құмалақтан басқа ойында бір рет қарсыластың отауын ұтып алуға да болады.
- Ойын аяқталуға жақындаған сайын әр ойыншының отауларындағы құмалақ таусыла бастайды, яғни ойын соңында қарсыластардың бірінің отауларында жүріс жасай алмайтын жағдай да кездеседі.

«Тоғызқұмалақ» үйірмесінің 2025-2026 оқу жылына арналған жұмыс жоспары

Қ/с	Сабақтың тақырыптары	Сағат саны	Мерзімі	Ескертулер
1 2	Тоғызқұмалақ ойынының қағидасы, заңдылықтары, сөздігі.	2	01.09 02.09	
3 4	Тоғызқұмалақ ойынының ережелері, ойынның сипаты, мақсаты.	2	08.09 09.09	
5 6	«Тұздық» жариялау	2	15.16.09	
7 8	«Атсырау» жағдайы	2	22.23.09	
9 10	Жазып ойнау тәртібі	2	29.30.09	
11 12	Ойын сабағы	2	6.7.10	
13 14	Құмалақтарды өрістете білу	2	13.14.10	
15 16	Тактикалық тәсілдер. Комбинация құру.	2	21.22.10	
17 18	Жүрістердің санын есептеу жолдары.	2	27.28.10	
19 20	Жүрістердің дәлдігін есептеу жолдары.	2	3.4.11	
21 22	Этюдтерді шешу	2	10.11.11	
23 24	Ойын ортасы. Ойынның соңы	2	17.18.11	
25 26	Қандықақпан бастамасы.	2	24.25.11	
27 28	Арт отауынан жүріп қорғану жүйесі.	2	1.2.12.	
29 30	Отауларға шабуыл жасау.	2	8.9.12	
31 32	Комбинация жасау.	2	15.16.12	
33 34	Бел бастамасы. Беласар бастамасы.	2	22.23.12	
35 36	Тектұрмас бастамасы. Көкмойын бастамасы.	2	29.30.12	
37 38	Мандай және арт бастамасы	2	5.6.01	
39 40	Қандықақпан бастамасы	2	12.13.01	
41 42	Тоғызқұмалақ әліппесі	2	19.20.01	
43 44	Жазу тәртібі	2	26.27.01	
45 46	Тоғызқұмалақ отауларының аттары	2	2.3.02	
47 48	Тұздық бағалау көрсеткіштері	2	9.10.02	
49	Ойын бастамалары	2	16.17.02	

50				
51	Ойын ортасы	2	23.24.02	
52				
53	Ойын соңы	2	02.03.03	
54				
55	Тоғызқұмалақ этюдтері	2	9.10.03	
56				
57	Құрал жабдықтар	2	16.17.03	
58				
59	Ойынды жазу тәртібі	2	6.7.04	
60				
61	Тұздық алу ережесі	2	13.14.04	
62				
63	Аттас отаулардан тұздықтың алынбауы	2	20.21.04	
64				
65	Тұздықтың ойында бір рет алынуы	2	27.28.04	
66				
67	Атсырау ұшыраған ойыншының	2	04.05.05	
68	қарсыласы қосымша қандай жүріс жасайды			

Үйірме жетекшісі:

Оразалин Даулбай Қалменбайұлы

«Лозовое орта мектебі» коммуналдық мемлекеттік мекемесінде
«Тоғызқұмалақ» үйірмесіне қатысатын 6 «а»-сынып оқушылар тізімі
2025-2026 оқу жылы

№	Оқушының аты-жөні	Туған жылы
1	Адильбеков Әділжан Салимұлы	11.07. 2014
2	Қоспиев Асылжан Алмат ұлы	16.09. 2014
3	Қайыркелді Мұхит Даулетұлы	15.07.. 2014
4	Совет Мөлдір Аманжолқызы	06.09. 2013
5	Шахбан Ерасыл Ерболұлы	18.08. 2014
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		

Пән мұғалімі

Оразалин Даулбай Қвлменбайұлы